

UN ASPECT INEDIT DE UTILIZARE A PAIETELOR DE AUR ÎN DECORAREA CERAMICII BRONZULUI TIMPURIU DIN AȘEZAREA DE LA MICEȘTI-CIGAȘE (JUD. ALBA)

Gabriel T. Rustoiu, Dan Anghel

Așezarea este situată la circa 2 km nord de municipiul Alba Iulia, între localitățile Bărbant și Micești, pe a doua terasă din partea dreaptă a râului Ampoi. Locuirile, inițial identificate prin cercetări de suprafață, aparțin epocilor neolitice, de tranziție spre epoca bronzului, mai multor orizonturi culturale ale epocii bronzului, primei și celei de a doua vârste a fierului¹, secolelor VII–VIII p.Chr. și evului mediu².

Suprafața mare a terasei (circa 20 ha) pe care s-au descoperit materiale arheologice a impus, într-o primă fază, identificarea unei presupuse arii de locuire mai intensă, demers relativ având în vedere faptul că zona respectivă este din cele mai vechi timpuri una extrem de favorabilă agriculturii. Abordarea arheologică a sitului a început în vara anului 1999 și a fost condiționată de acordul proprietarilor diferitelor loturi agricole. S-au practicat 12 sondaje (S I–XII) de 5 x 1 m, iar în S V/1999 a fost identificat un nivel aparținând epocii bronzului, respectiv orizontului Gornea–Orlești, gros de circa 0.25 m³. În acest nivel, pe lângă alte artefacte caracteristice orizontului amintit⁴, a fost descoperit un fragment ceramic deosebit (fig 2/1). care face obiectul articolului de față.

Analiza macroscopică (mărire x 25 ori) a relevat prezența în pasta ciobului a particulelor de material antiplastic adăugat (degresant), format din pietricele albe de natură silicioasă și muchii rotunjite, caracteristice depozitelor aluvionare, cu dimensiunile cuprinse între 0,2 - 1,2 mm. Dispunerea omogenă a degresantului în cadrul acestui fragment, indică un proces mecanic de amestecare a materialului argilos cu cel antiplastic, efectuată timp îndelungat sau în cadrul unei barbotine, cu excedent de umiditate. Prin calcularea suprafeței exterioare poate fi presupus un amestec pastă-degresant de cca. 1/10.

În masa fragmentului ceramic se pot observa paiete fine de mică, caracteristice naturii metamorfice a matricei lutilo-argiloase, prezente atât în miez cât și în slipul care acoperă suprafața exterioară. Se evidențiază pregnant în cadrul acestor adaosuri de proveniență naturală, cu luciu specific, o serie de paiete de culoare aurie prezente doar în cadrul slipului exterior. Dimensional, paietele de culoare aurie, au diametre mult mai mari decât cele de mică, cuprinse între 0,2 - 3 mm, cu o dispunere asimetrică pe suprafața ciobului.

Realizarea unor analize fizico-chimice detaliate pentru determinarea compoziției paietelor de culoare aurie, ar fi necesitat prelevarea unei cantități importante de material, fapt dificil, dacă nu imposibil, având în vedere dimensiunile reduse ale fragmentului ceramic existent.

Luând în considerare ipoteza ca lutul din care a fost realizat slipul vasului să fie de proveniență aluvionară, din cadrul văii Ampoiului, situată în apropiere și culoarea specifică, am considerat posibilă prezența în cadrul acestuia a unor paiete fine de aur.

¹ Rustoiu 1999, 95-105.

² Paul, Ursuțiu 2000, 59-60; Paul et al. 2002.

³ Paul, Ursuțiu 2000, 59.

⁴ Paul et al 2002, III/1, 3, 5-9, IV, V/1-4, 8-11, 13, 14.

Ipoteza este susținută de existența în partea superioară a văii a unor depozite aurifere, care au fost exploatate până în perioada modernă⁵.

Singura analiză care a putut fi realizată, a constat din prelevarea sub microscop a unei porțiuni dintr-o paietă și imersarea ei în soluție de acid azotic în concentrație de 1/1 cu apă distilată. Această metodă simplă de control al purității aurului este utilizată încă frecvent de către bijutieri pentru identificarea metalului prețios dintr-o gamă foarte largă de aliaje. Reacția a fost urmărită la microscop, pentru o mai sigură determinare, în paralel, pe aceeași lamelă fiind poziționată și o mostră de aur a cărei puritate era cunoscută.

În cazul existenței unor paiete de natură feroasă (pirită) sau diferite componente rezultate în urma descompunerii șisturilor cristaline sau a unor materiale silicoase, care pot fi întâlnite în compoziția matricei lutilo-argiloase, acestea ar fi suferit o reacție sub acțiunea reactivului utilizat.

Prin urmare, putem considera că aceste paiete de culoare aurie au în compoziție aur, ele ajungând în sedimentele de lut aluvionar în urma transportului lor de către râul Ampoi, din zonele superioare, unde acest element putea fi întâlnit atât sub formă de minereuri asociate, cât și sub formă de pepite.

Utilizarea lui doar pentru formarea slipului vasului, denotă a posibilă dorință a olarului preistoric de a conferi exteriorului un aspect estetic, iar cantitatea redusă de materie primă pe care o găsea la îndemână, nu era suficientă sau nu se preta anumitor caracteristici de plasticitate necesare modelării. O situație similară a fost întâlnită în cadrul așezării cucuteniene de la Dumești - *Între pâraie*⁶, unde în urma unor analize difractometrice a fost evidențiată prezența unei mici cantități de aur în compoziția lutului utilizat pentru modelarea vaselor.

Prin scurtul nostru demers am urmărit să atragem atenția asupra ineditului situației prezentate mai sus, cu convingerea că o examinare riguroasă a materialelor rezultate în urma cercetării arheologice, va evidenția pe viitor și alte cazuri asemănătoare.

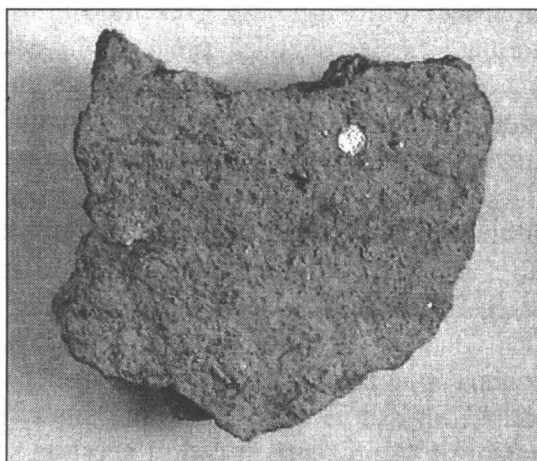

Fig 1. Detaliu asupra fragmentului ceramic

⁵ Wollmann 1996, 138 sq.

⁶ Maxim-Alaiba 1992, 83.

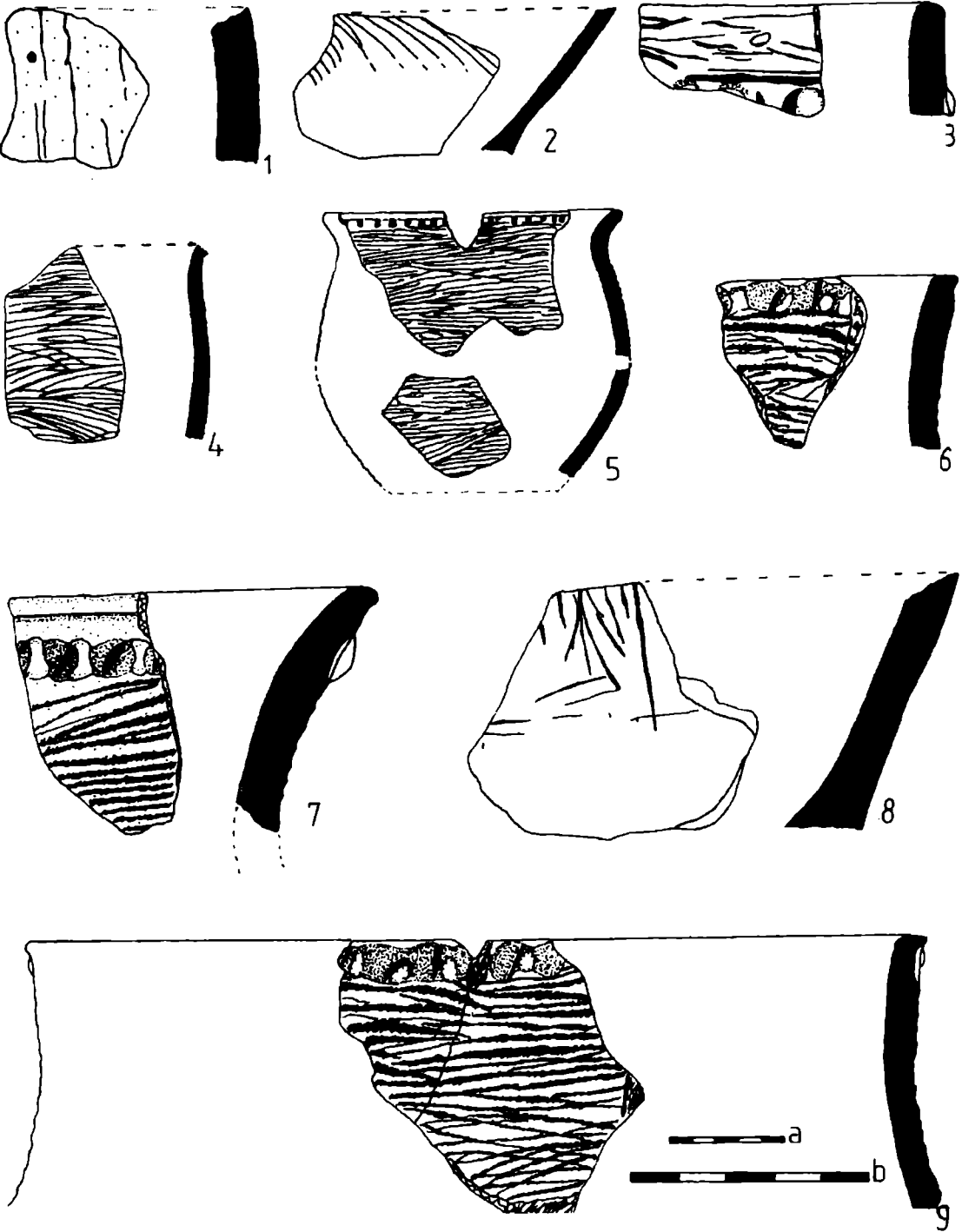

Fig 2. Ceramică din SV/1999, nivelul de bronz timpuriu de la Micești - Cigașe (1-9), fragmentul ceramic discutat (1). Sc. a: 2,4-5; Sc. b: 1, 3, 6-9

Abrevieri bibliografice

- Maxim-Alaiba 1992 - R. Maxim-Alaiba, *Tehnici de ornamentare prin pictură a ceramicii preistorice, pe baza coloranților minerali*, în *SimpThrac*, 9, 1992, p. 81-83.
- Paul și Ursuțiu 2000 - I. Paul, A. Ursuțiu, *Micești – Cigașe (Alba Iulia), jud. Alba*, în *CCA*, Deva, 2000, p. 59-60.
- Paul et al. 2002 - I. Paul, A. Ursuțiu, G. T. Rustoiu, *Sondaje arheologice la Micești-“Cigașe” (jud. Alba)*, în *Acta Archeologica et Preistorica Transilvanie*, Alba Iulia, 2002, sub tipar.
- Rustoiu 1999 - G. T. Rustoiu, *O așezare preistorică inedită identificată pe teritoriul municipiului Alba Iulia*, în *BCSS*, 5, 1999, p. 95-105.
- Wollmann 1996 – V. Wollmann, *Mineritul metalifer, extragerea sării și carierele de piatră în Dacia romană*, *BiblmN*, XIII, Cluj–Napoca, 1996.

AN UNDISCOVERED ASPECT ON USAGE OF SOME PIECES OF POTTERY COVERED WITH GOLD IN DECORATION OF THE EARLY BRONZE AGE CERAMICS FROM THE MICEȘTI-CIGAȘE (COUNTY OF ALBA) SETTLEMENT

Abstract

In the Micești–Cigașe settlement, at the adequate level of the cultural horizon Gornea–Orlești there was discovered a fragment of ceramics on its surface there were noticed pieces of goldware pottery.

It was established, that after some chemical examinations, these pieces of pottery represent gold of alluvial nature, of high purity, used with in the framework of the pottery from which it was made the soft paste (solution) of the pot.

LIST OF PICTURES

Picture 1 - Detail on the ceramics fragment

Picture 2 - Materials from the adequate level of the Early Bronze Age (2-9) proceeding from the ceramics fragment (1). Scale a: 2, 4-5. Scale b: 1, 3, 6-9.